

***Pyrenochaeta xanthoriae* Diederich – новий для України вид ліхенофільного гриба**

ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ ХОДОСОВЦЕВ

ХОДОСОВЦЕВ А.Е., 2010: *Pyrenochaeta xanthoriae* Diederich – новий для України вид ліхенофільного гриба. *Чорноморськ. бот. ж.*, т. 6, N 2: 280-281.

Наводяться локалітети, екологічні особливості та загальне поширення нового для України ліхенофільного гриба *Pyrenochaeta xanthoriae* Diederich, який паразитує на сланях епіфітних лишайників з роду *Xanthoria*.

Ключові слова: *Pyrenochaeta xanthoriae*, Херсонська область, Україна

KHODOSOVTSSEV A.YE., 2010: *Pyrenochaeta xanthoriae* Diederich – a new for Ukraine lichenicolous fungus. *Chornomors'k. bot. z.*, vol. 6, N 2:280-281.

The locations in southern Ukraine, ecology and general distribution of the new for Ukraine lichenicolous fungus *Pyrenochaeta xanthoriae* Diederich as parasite on the corticolous *Xanthoria* species are provided.

Key words: *Pyrenochaeta xanthoriae*, Kherson region, southern Ukraine

ХОДОСОВЦЕВ А.Е., 2010: *Pyrenochaeta xanthoriae* Diederich – новый для Украины вид лихенофильного гриба. *Чорноморск. бот. ж.*, т. 6, N 2: 280-281.

Приводятся местообитания, экологические особенности и общее распространение нового для Украины лихенофильного гриба *Pyrenochaeta xanthoriae* Diederich, который паразитирует на слоевищах эпифитных лишайников рода *Xanthoria*.

Ключові слова: *Pyrenochaeta xanthoriae*, Херсонская область, Украина

Відвідуючи наприкінці квітня 2009 року острів Тендрівська коса, який відноситься до ділянок Чорноморського біосферного заповідника, нашу увагу привернули розростання *Xanthoria* на приморських чагарничках *Artemisia arenaria* та *Ephedra distachya* вздовж літорального валу. На деяких відмираючих зразках були помітні чорні пікнідоподібні структури, які були відібрані для подальшого аналізу. Подальша ідентифікація у лабораторії дозволила встановити приналежність цього ліхенофільного гриба до раніше невідомого в Україні целоміцета з роду *Pyrenochaeta*.

PYRENOCHAETA *xanthoriae* Diederich, *Mycotaxon*, 37: 318 (1990).

Пікніди чорні, спочатку заглиблені у тканину хазяїна, пізніше стають поверхневими, еліпсоїдні, 80-125 мкм заввишки та 50-90 мкм завширшки, з коричневими щетинками навколо вивідного отвору. Щетинки темно-коричневі, з потовщеними та гладкими на поверхні клітинними оболонками, 30-70 мкм завдовжки та 3,3-5 мкм завширшки, 4-6 клітинні, термінальні клітини світліші та бородавчасті. Стінки пікнід складаються з декількох шарів поліедричних або субсферичних клітин, 4-7 мкм завтовшки. Конідіофори видовжені, ниткоподібні, з декількома септами, гіалінові, розташовані на дні пікнідіальної порожнини, 4-18 x 1-1,8 мкм. Конідіогенні клітини ентеробластичні, розташовані на дуже коротких латеральних відгалуженнях нижче кожної септи конідіофорів, гіалінові, з гладенькими стінками. Конідії безбарвні, одноклітинні, з гладкими стінками, еліпсоїдні 3-3,5(-4) x 1,4-1,8(-2) мкм.

Екологічні особливості. Ліхенофільний гриб паразитує на слані та апотеціях *Xanthoria* sp. (*Xanthoria parietina* група) у дуже щільних популяціях останнього. Єдиний локалітет цього ліхенофільного гриба знаходиться у приморських умовах на острові Тендрівська коса. Крім *Pyrenochaeta xanthoriae*, хазяїн був уражений гіфоміцетом *Xanthoriicola physciae* та ліхенофільним базидіоміцетом *Burgoa* sp., який утворює коричневі розсіяні бульбіли 100-250 мкм завширшки.

Місцезнаходження. Україна. Херсонська область, Голопристанський р-н, Чорноморський біосферний заповідник, острів Тендрівська коса, неподалік від вишки (Австрійський знак), літоральний вал, на *Xanthoria* sp., на *Artemisia arenaria*, *Ephedra distachya*, 30.04.2009, А. Ходосовцев (КНЕР).

Загальне поширення. Бельгія [ERTZ et al., 2008], Естонія [SUIJA et al., 2009], Італія [BRACKEL, 2008], Люксембург [DIEDERICH, 1990], Литва [MOTIEJŪNAITĖ et al., 2007], Німеччина [KOCOURKOVA, BRACKEL, 2005], Франція [ROUX et al., 2001].

Примітки. В Україні відомо 6 видів грибів з роду *Pyrenochaeta*, які існують на пагонах квіткових рослин [DUDKA, MINTER, 1996]. Від усіх представників роду, відомих на судинних рослинах, *Pyrenochaeta xanthoriae* відрізняється дуже редукованими пікнідами та конідіями, а також зростанням на лишайниках [DIEDERICH, 1990].

Автор вдячний учасникам постійних травневих експедиції до Чорноморського біосферного заповідника І. Костикову, В. Поліщуку, І. Мойсієнко, І. Будзанівській, В. Бойко, В. Джаган, О. Сенчило за дружню підтримку, а також Ю. Ходосовцевій за витримку та допомогу під час колекціонування матеріалу. Особлива вдячність керівництву Чорноморського біосферного заповідника О. Чернякову та З. Селюніній за допомогу в організації експедицій.

Список літератури

- BRACKEL W. *Zwackhiomyces echinulatus* sp. Nova and some other lichenicolous fungi from Sicily, Italy // Herzogia. – 2008. – Vol. 21. – P. 181-198.
- DIEDERICH P. New or interesting lichenicolous fungi. 1. Species from Luxemburg // Mycotaxon. – 1990. – Vol. 37. – P. 297-330.
- ERTZ D., DIEDERICH P., BRAND A.M., VAN DEN BOOM P., SERUSIAUX E. New or interesting lichens and lichenicolous fungi from Belgium, Luxemburg and northern France. XI // Bulletin de la Societe des naturalists luzembourgeois. – 2008. – Vol. 109. – P. 35-51.
- FUNGI of Ukraine. A preliminary checklist / Eds. D.W. Minter, I.O. Dudka. – Egham, K.: International Mycological Institute CABI, M.G. Kholodny Intitute of Botany, 1996. – 361 p.
- KOCOURKOVA J., BRACKEL W. Einige für Bayern neue Flechtenbewohnende Pilze – Beitrag zu einer Checkliste I // Ber. Bayer. Bot. Ges. – 2005. – Vol. 75. – P. 3-10.
- MOTIEJŪNAITĖ J., STONČIUS D., DOLNIK S., TÖRRA T., USELIENĖ A., 2007: New and noteworthy for Lithuania lichens and lichenicolous // Botanica Lithuanica. – 2007. – Vol. 13, N 1. – P. 19-25.
- ROUX, C., BRICAUD O., TRANCHIDA F. 2001. Importance des lichens et champignons lichénicoles dans la richesse spécifique et la gestion de la réserve de Chambord // Bulletin de la Société Linnéenne de Provence. – 2001. – Vol. 52. – P.161-183.
- SUIJA A., CZARNOTA P., HIMELBRANT D., JÜRIADO I., KUKWA M., LÖHMUS P., MOTIEJUNAITE J. New Estonian records: Lichenized and lichenicolous fungi // Folia Cryptogamica Estonica. – 2009. – Vol. 46. – P. 83-88.

Рекомендує до друку
М.Ф. Бойко

Отримано 02.12.2010

Адреса авторів:

Ходосовцев О.Є.
Херсонський державний університет
вул. 40 Років Жовтня, 27
Херсон 73000
Україна
e-mail: khodosovtsev@ksu.ks.ua

Author's addresses:

Khodosovtsev A.Ye.
Kherson State University
27, 40 Rokiv Zhovtnya str.
Kherson 73000
Ukraine
e-mail: khodosovtsev@ksu.ks.ua